

Палатализација

Свијет духова

*Инид и Ребека су аутсајдери у друштву. Послије средње школе оне желе да се запосле и живе самостално. У међувремену ове изгубљене **душе** смишљају план како да се нашале са **средовјечним** комшијом. Ипак, Инид сазријева и супротставља се **Ребекиним** хировима.*

Објасни зашто су истакнуте ријечи у тексту?

То је гласовна промјена која се вршила у прошлости и од које данас имамо само остатке у облицима и творби ријечи. Задњонепчани сугласници **к, г, х** када су се нашли пред вокалима предњег реда **и, е** и непостојаним **а**, под њиховим утицајем помјерали су своју артикулацију напријед и постајали палатали **ч, ж и ш**.

На примјер алтернације **к: ч, г: ж и х: ш** налазимо у:

1. вокативу јед. именица мушког рода чија се основа завршава на неки од задњонепчаних сугласника: **вук- вуче, друг- друже, дух- душе**;
2. у облицима множине **око** и **ухо**;
3. у презенту глагола чија се основа завршава неким од задњонепчаних сугласника испред самогласника **е**: **пек- е- пече** (али **пеку**), **мог-е- може** (али **могу**), **врх- е- врше** (али **врху**);
4. у творби ријечи: **мрак- мрачан, дуг- дужан, страх- страшан, друг- дружина, прах- прашину**.

У резултате палатализације иду и алтернације **ц- ч, з-ж** на крају граматичких основа неких ријечи: **стриц-стриче, мјесец- мјесече, витез- витеже, старица- старичин**.

Одступање

1. Алтернације **к- ч, г- ж, х- ш** нема испред суфикса **-ни** при творби присвојних придјева, па имамо: **бака- бакин, Анка- Анкин, колега- колегин, Зага- Загин, снаха- снахин**.

Вјежбе

1. Који су све облици ријечи у којима је извршена промјена: **печен, брижан и кружић**?
2. Одреди вокатив именица: **биједник, сиромах, Новак, Предраг**.
3. Промијени сједеће глаголе по лицима у презенту: **вући, стрићи**. Шта примјећујеш?

4. Направи неколико изведеница од сљедећих ријечи, а при том изврши промјену:

рука, страх, јунак, туга, књига, лонац и удовица.

5. Како ће гласити присвојни придјев сљедећих именица (објасни правило):

Милица, дјевојчица, дјевојка, Анкица, Анчица.

6. Како се зове становник: Лике, Бањалуке, Прага?

7. Како гласи присвојни придјев од ријечи банка?